

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ МІНІМІЗАЦІЇ

ГУЗЕНКО О. П.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін*

ХАЙЛОВА Т. В.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
Донецький юридичний інститут МВС України
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Тіньова економіка виступає одним з негативних сегментів, який знижує рівень надходжень до бюджету країни, а як наслідок несе загрозу економічній безпеці та знижує рівень виконання намічених соціально-економічних заходів на макроекономічному рівні. Така теза витікає з наступного: саме тіньова економіка на думку політиків, економічних експертів та науковців є однією з найбільших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни та зростання соціальних стандартів життя населення, а також інтеграції в європейське співтовариство.

Чисельні наукові праці свідчать про актуальність проблем тіньової економіки, яка знижує рівень економічної безпеки та призводить до появи негативних факторів впливу на доходи бюджету країни. Серед наукових розробників, які приділяють значну увагу проблематиці з питань тіньової економіки доцільно відзначити: Фоміна М.В., Приходько В.В., Каптуренко М.Г. [1], Онишко С.В., Маргасова В.Г., Бутенко Н.В., Роговий А.В., Ткаленко Н.В. [2], Чернявський С.С., Некрасов В.А., Титко А.В. [3], Кіржецький Ю.І. [4] та інші. Науковці у більшості випадків переймаються питаннями тіньової економіки в контексті тих проблематичних аспектів, які обрані ними як предмет дослідження. Проте ми вважаємо такий підхід звужує інформаційний ресурс для дослідження проблем тіньової економіки в комплексі.

Слід зазначити, що дефініція «тіньова економіка» за сутнісним змістом представляє собою економічну діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та сплати податків. При цьому ключові питання тіньової економіки виникають як правило на мікроекономічному рівні, що доводить функціонування підприємницького сектору.

Крім того негативний вплив тіньової економіки простежується через скорочення в структурі бюджету податкових надходжень за рахунок розвитку та вдосконалення різних схем ухилення від сплати податків, що в свою чергу

порушує правила виконання фінансових зобов'язань державою та суттєво знижує рівень фінансової безпеки.

Доведено також вплив тіньової економіки на зростання корупції в органах державної влади, що сприяє створенню умов збільшення рівня криміналізації суспільства, а на цій основі збільшення кількості економічних злочинів.

Ми вважаємо, що з фінансової позиції тіньова економіка негативно впливає на процеси конкурентоспроможності та інвестиційну привабливість країни, а також забезпечує відтік вітчизняного капіталу за кордон тощо. На думку експертів тіньова економіка має пріоритети серед існуючих загроз національній безпеці держави в економічній сфері, з іншого боку в Україні обсяги тіньової економіки досягли критичного рівня.

На нашу думку дана проблема підлягає негайному вирішенню та потребує активізації циклів розробки заходів мінімізації обсягів тіньового сектору економіки України. Фахівці, науковці та політики, враховуючи сучасний рівень функціонування економічних процесів на базі регульованої ринкової економіки, пропонують низку заходів здатних покращити ситуацію з проявами тіньової економіки в життєдіяльності сучасного суспільства.

Ми поділяємо думку науковців, що до складу першочергових заходів доцільно віднести:

активізацію процесу реалізації Концепції подолання корупції в Україні, підвищення можливості та покращення умов ведення малого та середнього бізнесу в офіційному секторі економіки,

проведення обов'язкового обґрунтування джерел походження грошових капіталів при купівлі товарів,

вартість яких перевищує певну заздалегідь визначену суму,

активізацію зусиль на виокремлення окремого прошарку населення – середнього класу в Україні, як основного платника податків у державі.

Враховуючи вище викладене, можна зробити ряд висновків:

по-перше, масштаби тіньової економіки в країні досягли критичного рівня, а як наслідок відмічається значне зниження надходження податків до доходної частини бюджету;

по-друге, наявні риси тіньової економіки присутні як на мікроекономічному так і на макроекономічному рівні;

по – третє, даний сектор в економічних циклах потребує заходів мінімізації, котрі здатні звузити масштаби цього явища.

Список літератури:

1. Корупція і тіньова економіка: політекономічний аспект: монографія / [Фоміна М.В., Приходько В.В., Каптуренко М.Г. та ін.]; наук. ред. М.В. Фоміна. Донецьк: Дон НУЕТ. 2012. 333 с.
2. Детінізація національної економіки в контексті економічної безпеки: колективна монографія / [Онишко С.В., Маргасова В.Г., Бутенко Н.В., Роговий А.В., Ткаленко Н.В. та ін.] ред. В.Г. Маргасової. Ніжин: ТПК «Орхідея». 2014. 220 с.
3. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання: аналіт. огляд / [Чернявський С. С., Некрасов В. А., Титко А. В. та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2017. 152 с.
4. Кіржецький Ю. І. Тіньова економіка та напрями її подолання в Україні: монографія. Львів: Ліга-Прес. 2013. 170 с.
5. Варналій З. С., Живко З. Б. Детінізація економіки як чинник розвитку підприємництва. Стратегічні пріоритети. 2013. № 4(29). С. 29-37.